

УДК 811.111'42

DOI [https://doi.org/10.18524/2307-8332.2025.1\(31\).347985](https://doi.org/10.18524/2307-8332.2025.1(31).347985)

Наталія КОНДРАТЕНКО

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

доктор філологічних наук, професор,

завідувач кафедри прикладної лінгвістики

м. Одеса

e-mail: kondr_nat@ukr.net

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-9589-7716>

Олена БЕЗВЕРХНА

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

магістрантка кафедри прикладної лінгвістики

м. Одеса

e-mail: ebezverhna13@gmail.com

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНЕ ПОЛЕ «ПЕРЕМОГА» В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ: КОРПУСНИЙ І ЛЕКСИКОГРАФІЧНИЙ ВИМІРИ

У статті проаналізовано лексему «перемога» в словниках української мови. Простежено етимологію, вживання слова в комунікативних ситуаціях, словотвірні гнізда та яким способом утворені спільнокореневі. Обґрунтовано, що лексема «перемога» праслов'янського походження, вживається у значенні «успіх, тріумф, здолання перешкод», зафіксовано кілька значень пов'язані з воєнною тематикою, а також з морально-етичним у плані піднесення сили духу. У фразеологічних сполуках наявний аксіологічний аспект, який можна пов'язати з теперішнім станом українці у період повномасштабного вторгнення. Доведено, що лексема «перемога» є сильним мовним знаком, яка у своєму значенні об'єднує духовну стійкість, зрушення з місця, особистий та національний тріумф, сили, здолання чогось або когось. У Генеральному регіонально анотованому корпусі української мови (ГРАКУ) було опрацьовано простий та складний типи пошуку. За допомогою простого пошуку визначено, що корпусом зафіксовано 343 978 слововживань лексеми «перемога» і досліджено частотність вживання у функціональних стилях. Репрезентовано, що семантична одиниця використовується як у публіцистичних, так і в текстах художнього, офіційно-ділового, розмовного стилю. За допомогою контекстуальної мови запитів (CQL), простежено сполучуваність лексеми «перемога» (атрибутивний (спільна перемога, наша перемога), об'єктний (здобути перемогу), кілька прикладів предикатного зв'язку (перемога буде, перемога стала). Лексикографічні джерела та корпус ГРАК стали інструментом нашого дослідження з метою репрезентувати лексему «перемога» як мовну одиницю носіїв української мови. Узагальнено, що лексема «перемога» є лінгвокультурним концептом, де чітко простежуються історичні, політичні, аксіологічні, морально-етичні аспекти, що демонструють актуальну мовну картину українського народу. Доведено, що лексема «перемога» є одним з найяскравіших прикладів слів, які описують лінгвокультуру українського народу протягом багатьох ти-

сячолить, підкреслюючи постійну боротьбу, утвердження як окремого народу, прагнення свободи, незалежності країни.

Ключові слова: *лексико-семантичне поле, лексема, концепт, семантика, ГРАК, лінгвокультурологія.*

Актуальність дослідження. Сучасний стан лінгвокультурології українського народу особливо змінився в період повномасштабного вторгнення (з 2022 і донині). Російсько-українська війна впливає на мовну картину носіїв української мови: змінюється склад актуальної лексики, виникають нові значення у слів, окремі лексеми набувають концептуального характеру. Мовна картина уособлює всі історичні зміни, національну-визвольну боротьбу, яка супроводжує український народ досить часто протягом існування, моральні цінності, аксіологічний характер. Серед лексем, що набули нових відтінків значення та постали в центрі національної картини світу українців, – лексема «перемога». Вона набуває нових значень, її семантика розширюється та модифікується у зв'язку з історичними змінами чи певними зовнішніми чинниками під час функціонування в різних дискурсах (публіцистичному, науковому, художньому, розмовному) і формуючи нові смислові компоненти концепту.

Оскільки ми живемо у XXI столітті, в якому весь матеріал оцифровується, то можемо зазначити, що велика кількість лексикографічних джерел зберігається також у вигляді електронних ресурсів. Наприклад, Тлумачний словник української мови у 20 томах, Одинадцятитомний словник української мови, Словарь української мови Б. Грінченка, Електронний словник синонімів української мови «Slovar Online», Електронний український словник «Горох» тощо. Усі ці словники є в загальному доступі для користувачів інтернет-мережі. Варто зазначити, що з кожним днем зростає кількість різноманітних корпусів мов, деякі з них автоматично поповнюються щодня, а деякі – механічно за допомогою інших користувачів. Одним з таких ресурсів, які мають важливе значення у кваліфікаційній роботі є корпус ГРАК – регіонально анотований корпус української мови, в якому розмічено велику кількість текстів, що дають змогу виконати лінгвістичне дослідження за допомогою аналізу частотності вживань, семантичного поєднання, граматичних конструкцій, контекстуального використання мовних одиниць. ГРАК регулярно розширюється, до цього активно долучаються студенти з інших університетів. Також діє програма грантів від Єнського університету, де можна обрати курс і опанувати його дистанційно. Таким онлайн-курсом, де була змога опанувати механізм роботи корпусів, став «Корпусна лінгвістика» в межах проекту «Network for Ukrainian Studies: Courses in Digital Ukrainian Philology – 2025» обсягом 90 год. Вивчення цього матеріалу дало змогу більш чітко та повно дослідити лексему «перемога» за обраним корпусом.

Основними ресурсами нашої наукової стали лексикографічні джерела та корпус ГРАК, завдяки яким ми змогли дослідити первинне значення лексеми, етимологічне походження, тлумачення за старими та новими електронними словниками, засоби словотворення; у ГРАКу ми змогли знайти первинні слововживання лексеми та її застарілих синонімів, частотність використання

залежно від стилів мовлення, сполучуваність з іншими частинами мовлення незалежно від граматичних категорій, синтагматичні та парадигматичні відношення, що в умовах повномасштабного вторгнення суттєво змінились. Тепер лексема «перемога» пов'язана з перемогою України, закінченням війни та поразкою росії.

Мета статті – дослідити та окреслити лексико-семантичне поле лексеми «перемога» за матеріалами словників та ГРАКу. Мета передбачала виконання таких **завдань**: описати основні концепції дослідження лексико-семантичної системи мови, поняття «лексико-семантичне поле», його структуру, види семантичних відношень та методи дослідження; проаналізувати лексико-семантичне значення «перемога» за різними словниками; описати ядерні та периферійні семи лексико-семантичного поля; дослідити за допомогою контекстуальної мови запитів (CQL) у ГРАКу вживання лексеми «перемога», її частотність, сполучуваність, використання у функціональних стилях.

Об'єктом дослідження є лексема «перемога» в лексико-семантичній системі української мови.

Предмет наукової роботи окреслюється лексико-семантичним полем лексеми «перемога» та визначенням його структури (ядерних та периферійних сем), функціональне значення за лексикографічними джерелами та ГРАКом.

Джерельна база ґрунтується на тлумачних, граматичних, етимологічних словниках, а також словниках синонімів та антонімів, наукових посібниках, підручниках з української мови й наукових статтях.

Ступінь дослідження проблеми в лінгвістиці. Поняття лексико-семантичне поле (далі – ЛСП) ввели Е. Оксар і О. Духачек. Відповідно лексико-семантичне поле – це, як зазначає М. П. Кочерган, «сукупність лексичних одиниць, які об'єднані спільністю змісту (іноді й спільністю формальних показників) і відображають поняттєву, предметну або функціональну подібність позначуваних явищ» [6, с. 265]. Отже, такі лексичні одиниці (слова) формують семантичну єдність, оскільки пов'язані з одним і тим самим фрагментом дійсності. Н. Канонік та А. Шкаровецька стверджують, що лексико-семантичне поле «об'єднує значення слів-елементів горизонтальної структури мовної системи. Інваріантом у ЛСП є абстрактна загальна семантична система слів, яка варіюється конститuentами поля, що, своєю чергою, варіюють одна в одну та визначається як низка парадигматично пов'язаних слів» [5, с. 192]. За Енциклопедією української мови поняття лексико-семантична система – «один з ярусів мовної структури, що складається зі слів та їхніх значень» [15, с. 305]. Отже, у тлумачення поняття ми простежуємо певну логіку між мовними одиницями, упорядкованих за схожістю змісту.

Структура лексико-семантичного поля є надзвичайно багатовимірним поняттям. Серед головних характеристик ЛСП вчені виділяють: 1) вимір поля; 2) семантичні відношення його одиниць; 3) центр і периферію поля; 4) взаємовідношення поля з іншими суміжними полями [13, с. 21]. Лінгвісти визначають ядро та периферію лексико-семантичного поля. Ядро формує лексеми, які називають ключовими або центральними, що мають спільне інваріантне значення. На периферії ж розташовуються лексеми, які входять до певного лексико-семантичного поля завдяки своєму варіативному значенню або вони

будуть менш значущими в процесі комунікації (маємо на увазі архаїзми або діалектизми). Лексико-семантичне поле також може містити в собі мікросистеми (лексико-семантичні групи), які об'єднуються завдяки спільним ознакам.

Коли ми говоримо про ядро та периферію семантичного поля, варто зазначити про три критерії їхнього визначення:

1) ступінь інтегрованості лексичної одиниці в мережу відношень, що властиві певному полю, а також ознаки, за якими ці одиниці «тягнуться» до інших ЛСП;

2) яку роль слово виконує в системі. Тут ми беремо до уваги ступінь важливості функції лексичної одиниці, чим він вищий, відповідно, тим ближче розташований до ядра;

3) частота використання. Чим рідше слово використовується, тим ближче до периферії воно розташовується.

Отже, якщо слово менш інтегроване, менш схоже (подібне) і рідко зустрічаються – воно знаходиться на периферії. А якщо воно матиме багато зв'язків, виконуватиме більш важливу функцію і частіше вживатиметься – воно знаходитиметься в центрі. Проте ми не можемо назвати межі лексико-семантичного поля чіткими, тому що відповідно до різних класифікацій, їхні поля будуть варіюватись. Як ми зазначали вище, у складі великих за обсягом ЛСП можуть виділятися мікрополя, які й називають лексико-семантичними групами.

Викладення основного дослідження. Розвиток сучасних комп'ютерних технологій сприяє вирішенню значної кількості проблем мовознавства, що пов'язані з автоматизованим опрацюванням мовних даних. Прогресивним технологічним ресурсом стало створення електронних словників та лінгвістичних баз даних, які забезпечують можливість автоматичного лінгвістичного аналізу текстів, тому й зростає кількість запитів на використання лексикографічних джерел дослідниками, зокрема для семантичного та корпусного аналізу. Сучасне мовознавство актуалізує питання таких аспектів опрацювання текстів у зв'язку з тим, що такі ресурси є менш дослідженими в комп'ютерній лінгвістиці. Тож етимологічні, тлумачні, синонімічні, антонімічні словники, електронні корпуси мов набули ширшого значення у дослідженнях семантики слів, відображаючи їх значення, походження, синхронічні та діахронічні зміни, а також стилістичну єдність.

Лексема «перемога» є загальноживаним словом, яке часто використовується у різноманітних комунікативних ситуаціях та входить до активної лексики мовців. Мета використання є позначення концепту здолання, успіху, тріумфу. Лексико-семантичне значення формувалось ще з часів старослов'янської мови й надалі продовжує формуватись, наразі, у сучасній українській мові. Існують різні значення лексеми, як пряме – фізичне здолання ворога, так і переносне, а саме: піднесення власної сили духу, вирішення власних цілей, потреб.

У ході дослідження опрацьовано низку кількості словників. Наприклад, в Етимологічному словнику подано різні словотвірні форми лексеми, які певним чином описують таке значення: «перемогти, перемагати, [перемогіти] Нед., [перемога] «превага», перемога, переможець, переможник (заст.), переможний; – р. [перемóч] «перемогти», [перемогати], бр. перамагчы, перамагаць, др. перемоці, п. *przetos* ст. *przemaгаć* «перемагати, переважати», ч. *přetosi*

«перемогти», p̄remáhati, слн. premóčiti, premáhati, вл. p̄remós, нл. p̄semo, схв. премогти (премогти), премогати, слн. p̄remóčí, premáhati, стел. пр̄ѣмогнти *ст.*; пр̄ѣмагати «перемагати, переважати»; – ісп. *regaгать* (очевидно, чуж.) «перемогти, переважати», давніше *перетягти*, походить від *могти* < *тягти» [7]; Іменник «*переможець*» – «винагорода за перемогами загубленої речі». Нед.; – результат метатеми в [перемегов] [етимол словник, с. 344]. З огляду на це лексема «перемога» має праслов'янське походження, утворена від дієслів *mogti «могти», «*тягти», префіксальним способом творення з додаванням префікса *пере-* у значенні «*здолати когось*». Має споріднені відповідники з білоруською, верхньолужицькою, давньоруською, нижньолужицькою, польською, сербохорватською, словацькою, словенською, старослов'янською та чеською мовами [4, с. 344].

У Чотиристоронньому словнику української мови Б. Грінченка лексема «перемога» описується таким чином: «*Перемога, -ги, ж. Одоліня, побѣда, перевѣсь*» [11, с. 128]. В Етимологічному словнику також є форма *побіда* у значенні «*перемога, [біда, горе Нед]*» пізньої праслов'янської мови «*roběda «тс., війна; біда», пов'язане з roběditi «скривдити», bēda «біда»*» [4, с. 344], яке пов'язане саме з війною.

В одинадцятисторонньому словнику української мови **перемога** має кілька значень, пряме та переносне. По-перше, це «повний успіх у бою, остаточна поразка військ противника» [12, Т. 6, с. 230]. По-друге, лексема має й переносне значення, яке можна побачити у значенні «успіх у боротьбі за що-небудь, здійснення чого-небудь у результаті боротьби, подолання якихось труднощів // Ствердження, доведення своєї більшої в порівнянні з чієюсь сили, своєї вищості і т. ін.» [12, Т. 6, с. 230]. Крім цього у словнику подано лексичну сполучуваність «здобувати (здобути) перемóгу – досягати чого-небудь бажаного, жаданого і т. ін., подолавши всі перешкоди» [12, Т. 6, с. 230]. Тлумачний словник української мови у 20 томах представляє, що перемога – це «повний успіх у бою, що закінчився остаточною поразкою військ противника» [14]. З попередніх припущень та прикладів можна побачити, що Тлумачний та одинадцятисторонній словник української мови подають майже ідентичні дефініції лексеми «перемога», які різняться лише наведеними прикладами слововживання. Також у словниках подано різні стійкі сполуки фразеологічного типу, наприклад: «*піррова перемóга – перемога, здобута великими жертвами і втратами, що її знецінюють (за ім'ям Пірра, царя Епіру й Македонії, який здобув перемогу над римлянами ціною тяжких втрат)*» [14].

Опрацювавши етимологічний, тлумачний, словотворчий словник, можна зробити висновок, що є певне незмінне значення, яке містить в собі ядерну семантику лексеми. Такою ядерною семою є значення успіху, переваги, що здобути у двобою, боротьбі або протистоянні, поразка противника («*побіда*»). Семантичне ядро складається з суб'єктів протистояння (той, хто перемагає/той, кого перемагають); бінарністю у зв'язку з тим, що значення, що подані у словниках, і пов'язані з боєм, війною, протистоянням; результативністю, адже перемога є успіхом одного із суб'єктів.

До периферійних сем належать: 1) перемога як подолання труднощів, таке значення частіше використовується більш суб'єктивно, залежить від мовця та

конкретної комунікативної ситуації; 2) фразеологічна сполука «*піррова перемога*», значення якої підкреслює драматизм і те, що у здобутті перемоги лежить висока ціна успіху; 3) перемога як успіх у змаганнях; 4) словотворчі деривати «переможний», «переможно», «переможець» що містять суб'єкта дії, додаткові відтінки значень. Отже, ядро є стабільним, а периферії може змінювати у зв'язку з різними історичними обставинами або зовнішніми чинниками, які пливають на свідомість мовців.

Лексико-семантичне поле лексеми «перемога» має різноманітну кількість значень, синонімічних та антонімічних. Слово «перемога» є ядром, яке охоплює широкий обсяг пов'язаних між собою значень, а саме: від фізичного подолання ворога до переносного метафоричного піднесення духу, сили волі, творчого успіху. Щоб дослідити периферію ми розглянемо синонімічні, антонімічні словники з метою побудови повного лексико-семантичного поля.

Для повного розуміння лексико-семантичного ряду простежмо тлумачення кожного з синонімів, отже, за Академічним тлумачним словником української мови (1970–1980) *звитяга* – це «перемога в бою, у війні. // Героїчний подвиг; 2. Досягнення, успіх, здобуті подоланням труднощів у чому-небудь, наполегливою працею, демонструванням свого мистецтва і т. ін.» [12, Т. 3, с. 474]. *Побіда* – це застаріле слово, яке означає перемогу [12, Т. 6, с. 614.]. *Виграш* – це 1. «Здобуття, одержання чого-небудь в процесі гри або розігрування чогось.»; 2. «Те, що одержане внаслідок вдалої гри або розігрування чогось.»; 3. «Вигода, користь від чого-небудь.»(переносне); 4. «Успіх, перемога у чому-небудь.»(переносне); 5. «Заощадження у витраті внаслідок економії, вмілого використання чого-небудь.» (переносне) [12, Т. 1, с. 378.] *Успіх* – це 1. «Позитивний наслідок роботи, справи і т. ін.; значні досягнення, удача // Сприятливий результат у військовій операції. // Досягнення в навчанні, у вивченні чого-небудь.»; 2. «Громадське визнання, схвалення чого-небудь, чийхось досягнень. // Визнання кимось чийх-небудь позитивних якостей, особливостей; захоплення з боку осіб іншої статі.» [12, Т. 10, с. 493].

В Онлайн-словнику синонімів охоплено широкий ряд лексем, схожих за значенням: *перемога, виграш, вікторія, звитяга, торжество(цілковита), тріумф(з великим успіхом), тріумф, удача, успіх* [10]. На основі цих прикладів можемо побачити стилістичну різноманітність вживання цих слів залежно від контексту певних мовленнєвих ситуацій.

За Українською публічною електронною бібліотекою «Горих» подано кілька синонімічних рядів. Електронний ресурс ці значення подає з цифрових лексикографічних систем української мови:

1) *перемога* – у бою, двобої, змаганні(торжество з *урочистим* відтінком; повна, блискуча; тріумф);

2) *перемога* – позитивний наслідок роботи, справи, змагання і т. ін.

1. *звершення перев. уроч., книжн.* – досягнення, успіхи.

2. *талán* – успіх, удача.

3. *тріумф* – видатний, блискучий успіх, перемога.

4. *щáстя* – досягнення, успіх, удача [8].

У Словнику українських синонімів О. С. Вусика описано лексему «перемати, перемогти» з таким синонімічним рядом: «*бороти, виділятися, вивичу-*

ватись, виносити, видолати, видоліти, долати, долити, загарбувати, завойовувати, звойовувати, захомутати, захоплювати, здоліти, змагати, неволити, оволодівати, одолівати, одоляти, окуповувати, осилювати, переборювати, пересилювати, підкоряти, побивати, поборювати, повоювати, погулати, подолувати, подолювати, подолівати, подужувати, покорять, полонити, поразити, приборкувати, справлятися» [2, с. 343].

Дослідження Синонімічних словників демонструє широкий спектр значень лексеми «перемога», яке містить як нейтральну, так і стилістичну забарвлену лексику. Ядро ЛСП становить сема успіху, здобутого у протистоянні. Вона є доміантною у прикладах «звитяга», «тріумф», «виграш», «успіх». А периферію продемонстровано в лексемах: «вікторія», «побіда», відповідно кожна з цих лексем містить в собі додатковий відтінок значення лексеми «перемога», формуючи структуру ЛСП. Деякі з синонімів місять конотацію урочистості, яку пов'язують з героїчними вчинками, подвигами, наприклад: «звитяга», «тріумф» / «тріюмф», «вікторія». Також у нашому дослідженні є застаріла лексика «побіда», «вікторія», «звитяга». Отже, синонімічний ряд демонструє різноманітність значень концепту «перемога» у мовній картині українців, поєднуючи значення пов'язані з воєнними діями, культурними подіями (змагання, турніри, ігри) та психоемоційним станом.

У Повному словнику антонімів української мови Л. М. Полюги «перемога» представлена зі значенням «успіх у боях, у змаганнях, у досягненні чого-н.», яка протиставляється протилежній лексемі «**поразка**» зі значенням «розгром противника, невдача, програш у чому-н.» [9, с. 245-246]. Також у цьому ж словнику представлено повний антонімічний ряд «Звитяга // перемога ↔ поразка, перемогти // здолати ↔ потерпіти поразку» [9, с. 246]. Отже, бачимо, що абсолютним антонімом до лексеми «перемога» є лексема «поразка» («здобути перемога» – «потерпіти поразку»). В Онлайн словнику антонімів до лексеми «перемога» подано два антоніми: 1. Поразка; 2. Програш [1]. Отже, електронний словник подає два антоніми («поразка» та «програш»), що активно використовуються у мовленні.

Отже, ми дослідили, що базовими антонімами до лексеми «перемога» є *поразка* і *програш*.

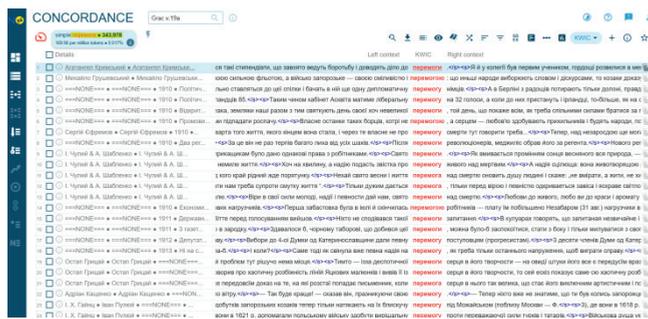
За Словником української мови в 11 томах представлено такі значення слова «поразка», як: 1. «Розгром війська в бою, виведення його із стану боєздатності // Програш у війні // Невдача у двобої, у спортивних змаганнях, що завершуються перемогою противника»; 2. Переносне значення: «Невдача в боротьбі за що-небудь, у якійсь справі і т. ін. // Придушення громадсько-політичного руху, невдача в політичній боротьбі. // Придушення громадсько-політичного руху, невдача в політичній боротьбі.» [12, Т. 7, с. 246]. Глумачне значення слова «програш» описується таким чином: 1. «Втрата чого-небудь у процесі невдалої гри або розігрування чого-небудь»; 2. «Те, що втрачене внаслідок невдалої гри або розігрування чого-небудь.»; 3. «Невдача, поразка у чому-небудь.»; 4. Переносне значення: «Невигода, втрата.» [12, Т. 8, с. 159].

Аналіз лексичного, синонімічного, антонімічного поля лексеми «перемога» об'єднує в собі широкий спектр значень, показує багатовимірність і глибоке наповнення. Можна зробити висновок, що в ядрі лексико-семантичного поля

будуть такі синоніми, як: *успіх, висраш, триумф, звитяга*; а в периферії опишемо застарілу лексику, а саме: *побіда та вікторія*. Антонімічний ряд описано такими лексемами: «поразка», «програш», у значеннях яких можна простежити динаміку супротиву.

У науковому дослідженні ми звертаємося до корпусу ГРАК, й за допомогою якого будемо аналізувати лексико-семантичне поле «Перемога». Генеральний регіонально анотований корпус української мови (ГРАК) – «це велика репрезентативна добірка текстів, написаних українською мовою, доступна через складний інтерфейс» [9].

Для початкового пошуку ми використовуватимемо простий пошук у Concordance, ГРАК-18 через інтерфейс NoSketch Engine оновлену версію Grac v.19a. І одразу можна побачити, що корпусом зафіксовано 343 978 слововживань лексеми «перемога». Наприклад: «*Але все -таки зостаються такі стипендіати, що завзято ведуть боротьбу і доводять діло до перемоги*»; «*Ой не встоїть сила невольників-бранців проти перемоги яничар!*»; «*Олесь лірик, але мотиви його лірики не всі ліричні, – бо вона перейнята radoщами та горюванням України – її перемогами та потерями*» [9] (див. Мал. 1).

Малюнок 1.

Щоб дослідити стилі вживання лексеми можна обрати критерій «doc.style», і тоді буде представлено кількість вживань у певному стилі.

Фіксуємо такі результати: JOU (публіцистичні тексти, ЗМІ) – 226 285 «*Таким чином кабінет Асквіта матиме ліберальну перемогу на 32 голоси, а коли до них пристануть і ірландці, то-більше, як на сто голосів.*»; NOF (неофіційне мовлення) – 61 625 «*Ся студія – се передовсім доказ на те, на які розстаї попадає письменник, коли перемога серця в нього так велика, що стає його виключним артистичним і полемічним принципом.*»; FIC (художня література) – 20 073 «*О, тепер життя, що часом за останні дні здавалось іноді прибите пилем, знову розжеврілось і палахкотіло фарбицистичним полум'ям надій і впевненості в перемозі.*»; АСА (науковий стиль) – 15 879 «*Після перемоги Великої Жовтневої соціалістичної революції в процесі побудови соціалістичного суспільства створюється українська соціалістична нація з єдиною культурою – соціалістичною змістом і національною формою.*»; SPU (спеціалізовані публікації) – 14 991 «*Ми не робимо з цього парламентського шляху ніякої па-*

нацеї, ми знаємо, що *врешиті-решит ми не парламентом здобудемо остаточну перемогу, про яку ми мріямо, тобто незалежну українську державність...*»; ICM (інформаційно-комунікативні матеріали) – 2 319 «*Якби серед обох таборів з'явилися люди, які могли б примирити сторони і досягти компромісу, то вже завтра обидві сторони отримали б « маленьку перемогу ». так - не усі вимоги будуть задоволені.*»; EGO(автобіографічні тексти) – 1 691 «*Хто вправ, відстав, знемігся, чи зледаців на шляху – мусить примиритися з тим, що напереді є хтось, хто наблизився до мети більше за нього, промовуючи шлях **перемоги**.*»; REL (релігійні тексти) – 593 «*Святий же, наче приймаючи другий вінець **перемоги**, чуючи на себе такий вирок, дякував Богові, кажучи: « Дякую тобі, Господи Ісусе, що дав мені непереборне терпіння в ісповіданні Імени святого Твого, що сподобився я бути причасником вічної Твоєї слави.*»; POE(поезія) – 350 «*Я вірю в спільність усіх на землі людей Я вірю в світло, в потоки рясні води, Я вірю в світло і **перемогу** життя назавжди.*»; OFF(офіційно-діловий стиль) – 126 «*Перепоховання останків померлих, воїнів із братських і одиночних могил здійснюється з дотриманням вимог законів України «Про охорону культурної спадщини» та « Про увічнення **Перемоги** у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 років.*»; SPR(усне мовлення) – 23 «*І вони, мабуть, єдине, що зараз мене надихає залишатися тут, бо ентузіазм про **перемогу**, патріотизм – це все дуже важливі складові, але точно важливіші за це все є люди, яких ти безпосередньо бачиш, рятуюш їм життя.*», «*Слава Україні і до **перемоги** !*», «*Ми намагалися переглядати виступи наших спортсменів в Інтернеті і раділи **перемогам** наших військових і наших спортсменів-параолімпійців.*»; FOL(фольклорні тексти) – 19 «*Той рушив додому з такою парадом, гейби повертався із великою **перемогою**.*»; ===NONE=== (стиль не визначено/не вказано) – 4 «*Очевидячки, поки електорат не охолов від ейфорії, породженої **перемогою** молодих прагматиків на парламентських виборах...*» [9]. (Див. Мал. 2.)

(13 items, 343,576 total frequency)

Doc.style	Frequency
☐ JOU	226,285 ...
☐ NOF	61,625 ...
☐ FIC	20,073 ...
☐ ACA	15,879 ...
☐ SPU	14,991 ...
☐ ICM	2,319 ...
☐ EGO	1,691 ...
☐ REL	593 ...
☐ POE	350 ...
☐ OFF	126 ...
☐ SPR	23 ...
☐ FOL	19 ...
☐ ===NONE===	4 ...

Rows per page: 20 1-13 of 13

Малюнок 2.

Для того, що отримати у корпусі приклади використання лексеми «перемога» на кожен з функціональних стилів, було використано тег «doc.style». Щоб отримати вибірку з текстами певного стилю, запити виглядали таким чином:

- filter [] within <doc style=>FIC> /> => приклади у художньому стилі;
- filter [] within <doc style=>OFF> /> => тексти офіційно-ділового стилю;

filter [] within <doc style=>FOL» /> => фольклорні матеріали;
 filter [] within <doc style=>====NONE====» /> => тексти без визначеної стильової класифікації;

filter [] within <doc style=>ICM» /> => приклади інформаційно-комунікативного матеріалу(неформальне спілкування).

Наступним етапом дослідження було виявлення колокацій лексеми «перемога» з дієсловами. Щоб знайти, які дієслова найчастіше використовують перед лексемою, тобто зліва, використовуємо контекстуальну мову запитів (CQL) з таким запитом [tag=>verb.*»] [lemma=>перемога»] і отримуємо результати: *здобув перемогу* (3 517), *здобула перемогу* (2 592), *здобути перемогу* (2 008), *завершився перемогою* (1 599), *здобули перемогу* (1 502), *наближаємо Перемогу* (869), *вирвати перемогу* (626), *завершилась перемогою* (601), *була перемога* (554), *святкувати перемогу* (491), *буде перемога* (474), *вирвав перемогу* (427), *приніс перемогу* (417), *забезпечити перемогу* (404), *закінчився перемогою* (399), *віддали перемогу* (398), *здобули перемоги* (377), *отримав перемогу* (372), *святкували перемогу* (355), *здобуде перемогу* (345), *є перемога* (345), *наблизити перемогу* (343), *отримати перемогу* (318), *вирвала перемогу* (273), *прокоментував перемогу* (241), *наближати перемогу* (229), *визнав перемогу* (217), *досягти перемоги* (215), *віддала перемогу* (197), *затвердити перемогу* (142), *вибори перемогу* (133), *втримати перемогу* (131), *символізує перемогу* (119), *вкрасти перемогу* (58), *сприяти перемозі* (58) і т. д. [9] (див. Мал. 3).

Word	Frequency	Relative %
здобув перемогу	3,517	1.74 ...
здобула перемогу	2,592	1.28 ...
здобути перемогу	2,008	0.99 ...
завершився перемогою	1,599	0.79 ...
здобули перемогу	1,502	0.74 ...
наближаємо Перемогу	869	0.43 ...
вирвати перемогу	626	0.31 ...
завершилась перемогою	601	0.30 ...
була перемога	554	0.27 ...
святкувати перемогу	491	0.24 ...
буде перемога	474	0.23 ...
вирвав перемогу	427	0.21 ...
приніс перемогу	417	0.21 ...
забезпечити перемогу	404	0.20 ...
закінчився перемогою	399	0.20 ...
віддали перемогу	398	0.20 ...
здобули перемоги	377	0.19 ...
отримав перемогу	372	0.18 ...
святкували перемогу	355	0.18 ...
здобуде перемогу	345	0.17 ...

Малюнок 3.

Цікавим етапом також було дослідження, які дієслова вживаються після іменника, у такому випадку використовуємо запит [lemma=>перемога»] [tag=>verb.*»] і отримаємо такі слововживання, фіксовані корпусом: *перемогу здобув* (1 803), *перемогу здобула* (1 229), *перемога буде* (930), *перемогу здобули* (661), *перемогу дорівнює* (658), *перемога була* (615), *перемога стала* (555), *Перемога буде* (362), *перемога відповідає* (255), *Перемогу здобула* (254), *перемогу отримав* (239), *перемогу святкували* (222), *Перемога дозволила* (220), *перемога дозволила* (219), *Перемогу здобув* (216), *перемогу отримала* (195), *перемога дісталася* (184), *перемоги буде* (173), *перемогу святкувала* (170), *перемоги здобули* (169) (див. Мал. 4).

Word	Frequency	Relative %
перемогу здобув	1,803	0.89 ...
перемогу здобула	1,229	0.61 ...
перемога буде	930	0.46 ...
перемогу здобули	661	0.33 ...
перемогу здорівнює	658	0.33 ...
перемога була	615	0.30 ...
перемога стала	555	0.27 ...
Перемога буде	362	0.18 ...
перемога відповідає	255	0.13 ...
Перемогу здобула	254	0.13 ...
перемогу отримав	239	0.12 ...
перемогу здобували	222	0.11 ...
Перемога дозволила	220	0.11 ...
перемога дозволила	219	0.11 ...
Перемогу здобув	216	0.11 ...
перемогу отримала	195	0.10 ...
перемога дісталася	184	0.09 ...
перемоги буде	173	0.09 ...
перемогу святкувала	170	0.08 ...
перемоги здобули	169	0.08 ...

Малюнок 4.

Крім цього у науковій роботі досліджено дієслівні колокації на відстані за допомогою запиту [lemma=>перемога»] [0,3] [tag=>verb.*]], щоб отримати сполучення такого типу: *доводять діло до перемоги, матиме ліберальну перемогу, подасть звістка про перемогу, дається перемога, дай нам, свято перемоги, скінчилась перемогою, сподівався такої перемоги, добився цієї перемоги, дали певну перемогу, вивів її із перемоги, попадає письменник, коли перемога, натякають на їх блискучу перемогу, здобути вирішальну перемогу, була віра в нашу перемогу, мали перемогу, обіцяє нам швидкої перемоги, винесли союзників на шлях перемоги, використовують свою перемогу, гадаємо, що перемога, святкували день своєї перемоги, одержати рішучу перемогу, покладуть основу для рішучої перемоги, вливало тверду надію на перемогу і багато інших словосполучень (див. Мал. 5).*

The image shows a concordance search interface. On the left, there is a list of search results for the word 'перемога'. The right side shows a detailed view of a specific result, including the word 'перемога' and its context in a sentence: 'перемога, яка дає можливість...'. The interface includes search filters and navigation options.

Малюнок 5.

Важливим стало і дослідження атрибутивного зв'язку лексеми «перемога», тому працюємо з таким запитом [tag=>adj.*»] [lemma=>перемога»], отримавши такі результати: *наша перемога, своя перемога, ця перемога, перша перемога, його перемога, остаточна перемога, переконлива перемога, впевнена*

перемога, його перемога, вольова перемога, велика перемога, Велика Перемога, повна перемога, своя перемога, спільна перемога, її перемога, друга перемога, мінімальна перемога, розгромна перемога, чергова перемога, потрібна перемога, фальсифікована перемога, українська перемога, виїзна перемога (див. Мал. 6).

word	frequency	relative
твоя перемога	2,718	1.34 ...
твоя перемога	2,160	1.06 ...
хороша перемога	1,803	0.93 ...
це перемога	1,706	0.84 ...
перемога перемога	1,105	0.55 ...
її перемога	1,101	0.54 ...
її перемога	1,030	0.51 ...
її перемога	1,021	0.50 ...
її перемога	922	0.46 ...
її перемога	881	0.44 ...
її перемога	847	0.42 ...
її перемога	833	0.41 ...
її перемога	826	0.41 ...
її перемога	825	0.41 ...
її перемога	816	0.40 ...
її перемога	789	0.39 ...
її перемога	783	0.38 ...
її перемога	758	0.37 ...
її перемога	683	0.34 ...
її перемога	668	0.33 ...
її перемога	631	0.31 ...
її перемога	603	0.30 ...
її перемога	598	0.29 ...
її перемога	584	0.28 ...
її перемога	586	0.28 ...
її перемога	569	0.28 ...
її перемога	539	0.27 ...
її перемога	513	0.26 ...
її перемога	508	0.25 ...
її перемога	486	0.24 ...
її перемога	486	0.24 ...
її перемога	484	0.24 ...
її перемога	472	0.23 ...
її перемога	468	0.23 ...
її перемога	442	0.22 ...

Малюнок 6.

Після цього метою пошуку стала інше сполучення, досліджено конструкцію, де спочатку стоятиме іменник, а потім прикметник [lemma=»перемога»] [tag=»adj.*»], і ось, що ми отримали: *перемогу Великої, перемоги Великої, перемогу свого, перемогу своєї, перемогу нашої, Перемоги радянського, перемогу Жовтневого, перемогу українського, перемогу соціалістичної, перемоги нашої, перемоги радянського, перемоги його, перемоги Великого, перемогу якого, перемоги українського, перемоги соціалістичної*. Загалом саме в цих вживання лексеми «перемоги» йдеться про вирішення певних історичних, революційних, воєнних проблем, питань (див. Мал. 7).

Word	Frequency	Relative %
перемогу Великої	327	0.16 ...
перемоги Великої	257	0.13 ...
перемогу свого	201	0.10 ...
перемогу своєї	182	0.09 ...
перемогу нашої	170	0.08 ...
Перемоги радянського	167	0.08 ...
перемогу Жовтневого	160	0.08 ...
перемогу українського	150	0.07 ...
перемога стала	146	0.07 ...
перемогу української	144	0.07 ...
перемогу соціалістичної	140	0.07 ...
перемоги нашої	136	0.07 ...
перемоги радянського	123	0.06 ...
перемоги його	118	0.06 ...
перемоги Великого	112	0.06 ...
перемогу якого	110	0.05 ...
перемоги українського	107	0.05 ...
перемога української	104	0.05 ...
перемога українського	103	0.05 ...
перемоги соціалістичної	101	0.05 ...

Малюнок 7.

Щоб дослідити об'єктні зв'язки з лексемою «перемога» використовуємо морфологічне тегування, де буде прописано відмінок [lemma=»перемога»] [tag=».*noun.*v_rod.*»], щоб знайти конструкції на вигляд *перемога кого? чого?:*

перемога України, перемогою України, перемогу Байдена, перемоги Трампа, перемогою господарів, перемоги Революції, перемоги Майдану, Перемога України, перемоги Зеленського, перемоги Віктора, перемогу добра, перемоги Лукашенка, перемогою гостей, перемогу Джо, перемоги Януковича, перемоги Володимира, перемоги революції (див. Мал. 8).

Word	Frequency	Relative %
☐ перемоги України	2,223	1.10 ...
☐ перемогу України	1,859	0.92 ...
☐ перемога України	1,164	0.58 ...
☐ перемогою України	501	0.25 ...
☐ перемогу Байдена	427	0.21 ...
☐ перемоги Трампа	407	0.20 ...
☐ перемоги України	356	0.18 ...
☐ перемогою господарів	354	0.17 ...
☐ перемоги Революції	348	0.17 ...
☐ перемоги Майдану	309	0.15 ...
☐ Перемога України	304	0.15 ...
☐ перемоги Зеленського	302	0.15 ...
☐ перемоги Віктора	292	0.14 ...
☐ перемогу добра	273	0.13 ...
☐ перемоги Лукашенка	244	0.12 ...
☐ перемогою гостей	237	0.12 ...
☐ перемогу Джо	232	0.11 ...
☐ перемоги Януковича	229	0.11 ...
☐ перемоги Володимира	224	0.11 ...
☐ перемоги революції	224	0.11 ...

Малюнок 8.

Для того, щоб прослідкувати сполученість граматичних форм з прийменниками пропишемо запити **[lemma=>перемога]** **[word=>над]** **[]**: *перемога над нацизмом, перемоги над ворогом, перемоги над Росією, перемоги над фашизмом, перемоги над агресором, перемогу над командою, перемогу над Німеччиною, перемогу над збіркою* (див. Мал. 9).

Word	Частота
☐ перемоги над нацизмом	2 052 ...
☐ перемогу над "	635 ...
☐ перемоги над ворогом	519 ...
☐ перемогу над "	352 ...
☐ перемоги над нацизмом	359 ...
☐ перемогу над ворогом	361 ...
☐ перемоги над "	321 ...
☐ Перемоги над нацизмом	288 ...
☐ перемоги над "	240 ...
☐ перемоги над Росією	228 ...
☐ перемоги над фашизмом	226 ...
☐ перемогу над фашизмом	177 ...
☐ перемоги над агресором	146 ...
☐ перемогу над командою	126 ...
☐ перемогу над Німеччиною	124 ...
☐ Перемоги над фашизмом	124 ...
☐ перемога над "	111 ...
☐ перемогу над Росією	110 ...
☐ перемогу над агресором	106 ...
☐ перемогу над збіркою	98 ...

Малюнок 9.

[lemma=>перемога] **[lemma=>в[у]]** **[tag=>*.noun.*]**: *перемоги у війні, перемогу у матчі, перемогу в конкурсі, перемогу в чемпіонаті, перемогу в номінації, перемогу в сезоні, перемога у війні. Перемоги в Києві, перемогу в турнірі, перемогу у фіналі, Перемогу в гонці, перемогу в тендері, перемоги в чемпіонаті, перемоги в Україні, перемогу в Лізі* (див. Мал. 10).

4 238 словників, 10 700 значень частоти

Word	Частота	Вірності ⁷
☐ перемогу у війні	903	0,45 ...
☐ перемогу у війні	421	0,21 ...
☐ перемогу в матчі	395	0,20 ...
☐ перемогу в конкурсі	292	0,14 ...
☐ перемогу в чемпіонаті	291	0,14 ...
☐ перемогу в номінації	278	0,14 ...
☐ перемогу в сезоні	244	0,12 ...
☐ перемога у війні	211	0,10 ...
☐ перемогу у конкурсі	189	0,09 ...
☐ перемогу в матчі	166	0,08 ...
☐ Перемоги в Києві	160	0,08 ...
☐ перемогу в турнірі	153	0,08 ...
☐ перемогу у фіналі	153	0,08 ...
☐ Перемоги в Гондурі	153	0,08 ...
☐ перемоги в тендері	147	0,07 ...
☐ перемоги в чемпіонаті	147	0,07 ...
☐ Перемоги в Москві	132	0,07 ...
☐ перемоги в Україні	131	0,06 ...
☐ перемоги в Піві	128	0,06 ...
☐ перемоги в конкурсі	120	0,06 ...

Рядків на сторінку: 20 1-20 з 4 238

Малюнок 10.

Дослідження матеріалів корпусу ГРАК доводить, що лексема «перемога» є активно вживаною у мовленні. Найбільша кількість вживань у публіцистичному, розмовному, художньому та науковому стилях у різних значеннях (прямому й переносному). Також завдяки корпусним даним у нас була можливість дослідити сполучення лексеми з іншими частинами мови. Досліджуючи зв'язок іменника з дієсловом, ми побачили, що крім нормативної конструкції «здобувати перемогу» вживають так само й інші, наприклад: «затвердити перемогу», «вибороти перемогу», «отримати перемогу». Словосполучення «перша перемога», «українська перемога», «спільна перемога» вказують на активне словотворення за допомогою атрибутивного зв'язку. Прийменник «над» найчастіше сполучається з нашою лексемою. За допомогою конструкцій такого вигляду можна дослідити одне зі значень лексеми «перемога» у часи війн, супротиву, вічної боротьби, тому що лише кілька прикладів вказують на перемогу у змаганнях, конкурсах.

Можна зробити висновок, що корпусні дані можна широко використовувати у лінгвістичних дослідженнях. Це не тільки спрощує роботу досліднику, а й допомагає глибше дослідити певну проблему або ж питання, яке є в основі наукової роботи. Таким чином, лексема «перемога» це не просто мовний елемент, який є одним з інструментів мовлення. Але й слово, в якому можна простежити історичні процеси, які проходив український народ, формуючи лінгвокультурні особливості нашого етносу.

Висновки і перспективи дослідження. Ми дослідили лексикографічні та корпусні джерела, що допомогло нам дослідити лексему «перемога» як мовну одиницю з різноманітним спектром значень, які змінюється залежно від історичного та культурного контексту. Ми з'ясували, що лексема має праслов'янське походження, ядерним значенням якої є успіх у боротьбі, при цьому й виявили периферійні значення «побіда», «вікторія». Опрацювавши синонімічні словники, ми отримали чималу кількість схожих слів за значенням: «успіх», «виграш», «тріумф». Досліджуючи антонімічні словники, ми підтвердили антонімічні пари: «перемога – поразка», «перемога – програш», який простежується семантика протистояння, змагання. Дослідження в Генеральному

анотованому корпусі української мови (ГРАК) дали змогу дослідити вживання лексеми у природному мовленні, у яких стилях її використовували та її сполучення з різними частинами мови залежно від зміни граматичних категорій. Таким чином, ми схарактеризували приклади атрибутивних та предикативних конструкцій з лексемою «перемога». Отже, лексема «перемога» є лінгвокультурним концептом, в якому можна простежити історичні, культурні, політичні та аксіологічні значення.

Література

1. *Антоніми до слова «Перемога»*. (б.д.). Словник антонімів онлайн. <https://surl.lu/aumcka>
2. Білодід, І. К. (ред.). (1970–1980). *Словник української мови* (Т. 1–11). Київ: Наукова думка.
3. Вусик, О. С. (2012). *Словник українських синонімів: понад 2500 синонімічних гнізд* (568 с.). Тернопіль: Навчальна книга – Богдан.
4. Грінченко, Б. (упоряд.). (1958). *Словарь української мови* (Т. 3, 128 с.). Київ: Видавництво Академії наук Української РСР.
5. Канонік, Н., & Шкаровецька, А. (2015). Наукові підходи до вивчення лексико-семантичних полів у лексико-семантичній системі сучасної англійської мови. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство*, (4), 187–193. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvvnufm_2015_4_38
6. Кочерган, М. П. (2010). *Загальне мовознавство* (3-є вид., 464 с.). Київ: Академія.
7. Мельничук, О. С. (1980). Статті з етимології (за матеріалами ЕСУМ). *Мовознавство*, (6), 44–45.
8. Мельничук, О. С., Коломієць, В. Т., Лукінова, Т. Б., Півторак, Г. П., Склярєнко, В. Г., & Ткаченко, О. Б. (2003). *Етимологічний словник української мови* (Т. 4: Н–П, 657 с.). Київ: Наукова думка.
9. Мойсієнко, А. К., Бас-Кононенко, О. В., Бондаренко, В. В. та ін. (2010). *Сучасна українська літературна мова: Лексикологія. Фонетика* (270 с.). Київ: Знання.
10. *Перемога*. (б.д.). Словник української мови online. Томи 1–15 (А–П'ять). <https://salo.li/DA9062a>
11. *Перемога – Синонімія*. (б.д.). Горох — українські словники. <https://surl.li/iguzze>
12. Полога, Л. М. (2006). *Повний словник антонімів української мови* (3-є вид., допов. і випр., 510 с.). Словники України. Київ: Довіра.
13. Русанівський, В. М., Тараненко, О. О., Зяблюк, М. П. та ін. (ред.). (2004). *Українська мова: енциклопедія* (2-ге вид., випр. і доп., 824 с.). Київ: Видавництво «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана.
14. *Синоніми до слова «Перемога»*. (б.д.). Словник синонімів онлайн. <https://surl.li/gumaez>
15. Шведова, М., фон Вальденфельс, Р., Яригін, С., Рисін, А., Старко, В., Ніколаєнко, Т., Лукашевський, А. та ін. (2017–2025). *Генеральний регіонально анотований корпус української мови (ГРАК)*. Київ, Львів, Єна. <https://uacorporus.org/>

References

1. *Antonymy do slova "Peremoha"* [Antonyms to the word "Victory"]. (n.d.). Slovnkyk antonimiv online [Online dictionary of antonyms]. <https://surl.lu/aumcka> [in Ukrainian].
2. Bilodid, I. K. (Ed.). (1970–1980). *Slovnkyk ukrainskoi movy* [Dictionary of the Ukrainian language] (Vols. 1–11). Kyiv: Naukova dumka. [in Ukrainian].
3. Vusyk, O. S. (2012). *Slovnkyk ukrainskykh synonimiv: ponad 2500 synonimichnykh hnzid* [Dictionary of Ukrainian synonyms: over 2500 synonym groups] (568 p.). Ternopil: Navchalna knyha – Bohdan. [in Ukrainian].
4. Hrinchenko, B. (Comp.). (1958). *Slovar ukrainskoi movy* [Dictionary of the Ukrainian language] (Vol. 3, 128 p.). Kyiv: Vydavnytstvo Akademii nauk Ukrainkoi RSR.
5. Kanonnik, N., & Shkarovetska, A. (2015). Naukovi pidkhody do vyvchennia leksyko-semantychnykh poliv u leksyko-semantychnii systemi suchasnoi anhliiskoi movy [Scientific approaches to studying lexical-semantic fields in the lexical-semantic system of modern English]. *Naukovyi Visnyk Skhidnoievropeiskoho Natsionalnoho Universytetu Imeni Lesi Ukrainky. Filolohichni Nauky. Movoznavstvo*, (4), 187–193. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvvnufm_2015_4_38 [in Ukrainian].
6. Kocherhan, M. P. (2010). *Zahalne movoznavstvo* [General linguistics] (3rd ed., 464 p.). Kyiv: Akademiia.
7. Melnychuk, O. S. (1980). Stati z etymolohii (za materialamy ESUM) [Articles on etymology (based on ESUM materials)]. *Movoznavstvo*, (6), 44–45. [in Ukrainian].

8. Melnychuk, O. S., Kolomiets, V. T., Lukinova, T. B., Pivtorak, H. P., Skliarenko, V. H., & Tkachenko, O. B. (2003). *Etymolohichniy slovnyk ukrainskoi movy* [Etymological dictionary of the Ukrainian language] (Vol. 4: N–P, 657 p.). Kyiv: Naukova dumka.
9. Moisiienko, A. K., Bas-Kononenko, O. V., Bondarenko, V. V. et al. (2010). *Suchasna ukrainska literaturna mova: Leksykolohiia. Fonetyka* [Modern Ukrainian literary language: Lexicology. Phonetics] (270 p.). Kyiv: Znannia.
10. *Peremoha* [Victory]. (n.d.). Slovnyk ukrainskoi movy online. Tomy 1–15 (A–Piat) [Online dictionary of the Ukrainian language. Volumes 1–15 (A–Five)]. <https://salo.li/DA9062a>
11. *Peremoha – Synonimiia* [Victory – Synonymy]. (n.d.). Horokh – ukrainski slovnyky [Pea – Ukrainian dictionaries]. <https://surl.li/iguzzc>
12. Poliuha, L. M. (2006). *Povnyi slovnyk antonimiv ukrainskoi movy* [Complete dictionary of antonyms of the Ukrainian language] (3rd ed., exp. and rev., 510 p.). Slovnyky Ukrainy [Dictionaries of Ukraine]. Kyiv: Dovira.
13. Rusanivskyi, V. M., Taranenko, O. O., Ziabliuk, M. P. et al. (Ed.). (2004). *Ukrainska mova: entsyklopediia* [Ukrainian language: encyclopedia] (2nd ed., exp. and rev., 824 p.). Kyiv: Vydavnytstvo “Ukrainska entsyklopediia” im. M. P. Bazhana.
14. *Synonimy do slova “Peremoha”* [Synonyms to the word “Victory”]. (n.d.). Slovnyk synonimiv online [Online dictionary of synonyms]. <https://surl.li/gumaez>
15. Shvedova, M., von Valdenfelds, R., Yaryhin, S., Rysin, A., Starko, V., Nikolaienko, T., Lukashevskyi, A. et al. (2017–2025). *Heneralnyi rehionalno anotovanyi korpus ukrainskoi movy (HRAK)* [General Regional Annotated Corpus of the Ukrainian language (GRAC)]. Kyiv, Lviv, Yena. <https://uacorpus.org/>

Nataliia KONDRATENKO

Odesa I. I. Mechnikov National University
 Doctor of Philological Sciences, Professor,
 Head of the Department of Applied Linguistics
 Odesa, Ukraine
 e-mail: kondr_nat@ukr.net
 ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-9589-7716>

Olena BEZVERKHNA

Odesa I. I. Mechnikov National University
 Master’s Student, Department of Applied Linguistics
 Odesa, Ukraine
 e-mail: ebezverhna13@gmail.com

LEXICAL-SEMANTIC FIELD “ПЕРЕМОГА” IN THE UKRAINIAN LANGUAGE: CORPUS AND LEXICOGRAPHIC DIMENSIONS

The article analyzes the lexeme ПЕРЕМОГА in dictionaries of the Ukrainian language. The study traces its etymology, usage in communicative situations, word-formation nests, and the mechanisms by which cognate forms are derived. It is substantiated that the lexeme ПЕРЕМОГА is of Proto-Slavic origin and is used in the meanings “success, triumph, overcoming obstacles”; several senses associated with military discourse as well as moral and ethical connotations related to the elevation of spiritual strength are recorded. Phraseological units containing the lexeme demonstrate an axiological component, which can be linked to the current state of Ukrainians during the period of full-scale invasion. It is proven that the lexeme ПЕРЕМОГА functions as a powerful linguistic sign that encapsulates

spiritual resilience, advancement, personal and national triumph, strength, and the overcoming of someone or something.

Within the General Regional Annotated Corpus of the Ukrainian Language (ГРАК), both simple and complex search types were processed. A simple search revealed 343,978 corpus attestations of the lexeme ПЕРЕМОГА, and its frequency across functional styles was examined. It is shown that this semantic unit appears in publicistic, literary, official-business, and conversational texts. Using the contextual query language (CQL), the study traces the combinability of the lexeme ПЕРЕМОГА: attributive patterns, object patterns, and several instances of predicative relations. Lexicographic sources and the ГРАК corpus served as key instruments of the research aimed at representing the lexeme ПЕРЕМОГА as a linguistic unit of Ukrainian speakers.

It is concluded that the lexeme ПЕРЕМОГА constitutes a linguocultural concept that clearly reflects historical, political, axiological, and moral-ethical dimensions, demonstrating the current linguistic worldview of the Ukrainian people. It is argued that the lexeme ПЕРЕМОГА is one of the most prominent examples of words that represent the linguoculture of the Ukrainian nation across millennia, emphasizing its continual struggle, formation as a distinct people, and its aspiration for freedom and national independence.

Keywords: *lexical-semantic field, lexeme, concept, semantics, ГРАК, linguoculturology.*